

Asia: VN/23656/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle toimeentulotuesta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksellä tavoitellaan säästöjä tiukentamalla asumismenojen huomioimista toimeentulotuesta. Asuinkunnasta ja kotitalouskoosta riippuvan asumismenonormin ylittyessä toimeentulotuen hakija ohjattaisiin hakeutumaan edullisempaan asuntoon laissa säädettyssä 3kk määräajassa. Tämän jälkeen asumismenot huomioitaisiin vain asumismenonormin mukaisina, jollei laissa määritelty erityinen peruste asumiseen nykyisessä asunnossa täyty. Nykyiseen verrattuna asumismenonormien soveltaminen tiukkenisi normin ylittämiseen liittyvän tapauskohtaisen harkinnan poistuessa. Aiemmasta poiketen, normien suuruudesta säädettäisiin asetuksella.

Huomioita esityksen vaikutuksista

Eerolan ym. (2019) tutkimuksessa havaitaan, että vapaarahoitteisissa vuokra-asunnoissa asuvien toimeentulotuen saajien muuttoalttius kasvaa asumismenojen ollessa normia korkeammat. Pelkkää yleistä asumistukea saavilla ei havaita vastaavaa muuttoalttiuden kasvua toimeentulotuen vuokranormin ylittyessä. Tulos viittaa siihen, että jo nykyjärjestelmässä asumistukinormi ohjaa tuensaajien käyttäytymistä lisäten asunnon vaihtamista. Tämä voi johtua asumistukinormiin liittyvästä ohjaus- tai kannustinvaikutuksesta. Tutkimuksessa havaitaan myös, että asumismenonormin aiemmin ylittäneet muuttajat asuvat muuton jälkeen hieman aiempaa edullisemmin ja ahtaammin. Normin ylittäneiden kuukausittaiset asumismenot pienenevät muuton yhteydessä kuitenkin keskimäärin vain muutamalla kymmenellä eurolla. Edullisemman asunnon löytäminen voi olla vaikeaa ja viedä paljon aikaa.

Hallituksen esitys vahvistaisi toimeentulotuen asumismenonormin ohjaus- ja kannustusvaikutusta, kun normista poikkeamisen hyväksytyt syyt tiukennettaisiin ja tapauskohtainen harkinta poistuisi. Esitys oletettavasti lisäisi asunnon vaihtamista normin ylittyessä. Lisääntyneen muuttamisen negatiivinen vaikutus tuensaajien asumismenoihin voi kuitenkin jäädä pieneksi, mikäli muuttamisesta seuraava asumismenojen lasku on yhtä vähäinen kuin nykyisin. Lisäksi suuri osa tuensaajista pysynee asunnoissaan normin ylityksestä huolimatta. Muuttamiseen liittyy rahallisia, ajallisia ja usein myös henkisiä kustannuksia, mikä oletettavasti vähentää etenkin lyhytaikaisten tuensaajien reagointia toimeentulotuen normeihin. Eerolan ym. (2022) tulosten mukaan yleisen

asumistuen saajat eivät muuta asumisvalintojaan tukijärjestelmän luomien kannusteiden mukaisesti, mikä voi päteä myös toimeentulotukijärjestelmään.

Esityksen luvussa 4.2.3 todetaan esityksen heikentävän niiden asemaa, jotka eivät syystä tai toisesta onnistu saamaan edullisempaa asuntoa määräajan puitteissa. Esitys vähentää näiden toimeentulotuensaajien muuhun kulutukseen kuin asumiseen käytettävissä olevaa tuloa. On kuitenkin syytä huomioida, että myös asumismenonormin takia asumistasostaan tinkivien tuensaajien asema heikkenee.

Esityksen arvioidaan parantavan julkisen talouden tasapainoa vähentämällä toimeentulotukimenoja 31 miljoonalla eurolla, mikä jakautuu puoliksi kuntien ja valtion kesken. Työllisyyden arvioidaan kasvavan 1200 työllisellä, kun työllistymisestä tulee toimeentulotuensaajille aiempaa kannattavampaa. Esityksessä raportoidut vaikutusarviot vaikuttavat perustelluilta, mutta niihin liittyy suurta epävarmuutta.

Lähteet:

Eerola, E. – Lyytikäinen, T. – Saarimaa, T. – Vanhapelto, T. (2022): The incidence of housing allowances, VATT Working Papers 149.

Eerola, Essi – Lyytikäinen, Teemu – Saarimaa, Tuukka – Öberg, Janna (2019): Toimeentulotuki ja asumiskustannukset, Teoksessa: Jauhiainen, S. & Korpela, T. (toim.) Toimeentulotuen saajien elämäntilanne, asuminen ja työnteko, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, 2019:28.

Collan Mikael
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Lyytikäinen Teemu
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus